

Forbrukerrådet
post@forbrukerradet.no

Dato: 20.03.2022

Henvendelse fra Forbrukerrådet om termingebyrer for lån

1. Innledning

Finans Norge er kjent med at Forbrukerrådet har sendt henvendelse til flere banker med ulike spørsmål knyttet til termingebyrer for lån. Et av spørsmålene som Forbrukerrådet stiller, er hvordan bankene vurderer de rettslige utgangspunktene som Forbrukerrådet legger til grunn for fastsettelsen av termingebyrer. Dette spørsmålet er av generell og prinsipiell karakter som angår Finans Norges medlemmer. Finans Norge ønsker derfor å gi vår vurdering av de rettslige utgangspunktene i saken.

Forbrukerrådet viser til at termingebyrene er gebyrer som legges til de månedlige avdragene, og at avdragene er automatiske trekk fra én betalingskonto til en annen. Forbrukerrådet legger til grunn at termingebyrene skal fastsettes etter de samme prinsippene som gjelder for generelle fakturagebyr etter finansavtaleloven § 2-4.

Finans Norge er ikke enig med Forbrukerrådet at finansavtaleloven § 2-4 er riktig anvendelse på termingebyrer knyttet til lån.

2. Termingebyr

Termingebyr er et gebyr som kunden betaler banken sammen med betaling av rente, avdrag og eventuelle andre kredittkostnader mv. Gebyret inngår som en del av bankens totale prising av lånet for å dekke kostnader til innlån, administrasjon, risiko og krav til avkastning. Termingebyrer inngår i beregning av effektiv rente, som er kundens faktiske kostnader for lånet. Beregningen av termingebyrer varierer fra bank til bank og avhengig av lånetypen.

3. Avtalefrihet

Det følger av finansavtaleloven § 5-10 at kredittyster ikke kan fremsette krav om gebyr eller annet vederlag *utover det som en skriftlig avtalt med kunden*. Utgangspunktet er avtalefrihet mellom kredittyster og forbruker når det gjelder gebyrer og annet vederlag. Både gjeldende og tidligere finansavtalelov legger til grunn at termingebyrer kan avtales med kunden.

I finansavtaleloven er det gitt unntak fra utgangspunktet om avtalefrihet. Etter § 5-10 andre ledd kan ikke kredittyster kreve gebyr eller vederlag for å utlevere utkast til kredittavtaler, ved bruk av angreretten eller ved oppsigelse. Kredittyster kan heller ikke kreve særskilt vederlag for oppfyllelse av opplysnings- og varslingsplikter etter loven, jf. § 3-1 femte ledd. Kredittyster kan likevel kreve gebyrer for den faktiske kostnaden for tilfellene i §§ 5-10 andre ledd og 3-1 femte ledd, jf. § 2-4.

En tilsvarende løsning finnes for kontoavtaler og betalingstjenester i finansavtalen § 4-21.

4. Finansavtaleloven § 2-4 gjelder ikke for termingebyrer

Det følger av § 2-4 første ledd tredje og fjerde setning at

«[d]ersom en betalingsmottaker krever gebyr for bruk av et bestemt betalingsinstrument eller betalingsmiddel fra en forbruker, kan ikke gebyret overstige betalingsmottakerens faktiske kostnad ved bruk av betalingsinstrumentet eller betalingsmiddelet. Dersom gebyret også omfatter utstedelse og eventuelt sending av regning til forbrukeren, kan denne delen av gebyret ikke overstige betalingsmottakerens faktiske kostnad ved å utstede og sende regningen»

Bestemmelsen slår fast at gebyr til bestemt «betalingsinstrument» eller «betalingsmiddel» fra en forbruker, ikke kan overstige den «faktiske kostnaden». Det er altså tillatt å kreve gebyr for betalingsinstrumenter og betalingsmidler, men størrelsen på gebyret er begrenset. Det samme gjelder for fakturagebyr. Bestemmelsen er i hovedsak en videreføring av tidligere § 39 b, men regulering av fakturagebyr er ny.

Betalingsinstrument er i § 1-5 andre ledd definert som en «personlig innretning eller et sett av fremgangsmåter som er avtalt mellom kunden og betalingstjenesteyteren og benyttes for å iverksette betalingsoppdrag». Et «betalingsmiddel» er pengesedler og mynter, samt innskudd og kreditt på konto eller elektroniske penger, jf. fjerde ledd. Fakturagebyr gjelder «utstedelse og sending av regninger».

Termingebyrer kan verken anses å være en fremgangsmåte for å iverksette et betalingsoppdrag, betalingsmiddel eller fakturagebyr. Termingebyrer faller utenfor ordlyden i § 2-4. Det betyr at kredittyster og forbruker kan skriftlig avtale krav om termingebyrer.

Bestemmelsen er et unntak fra utgangspunktet om avtalefrihet § 5-10. Finans Norge mener det ikke er grunner som tilsier at § 2-4 skal tolkes utvidende til å omfatte tilfeller som klart faller utenfor ordlyden. Etter forarbeidene til finansavtaleloven (Prop. 92 LS (2019-2020) kapittel 5.5) knytter utvidelsen av § 2-4 seg til å omfatte gebyrer på betaling med kontanter og omfatte faktura som oppgjørsmåte. Videre er det gitt en forskriftshjemmel i § 2-4 til å forby eller begrense retten til å kreve gebyrer som nevnt i første og tredje punktum for å fremme konkurranse og bruk av effektive *betalingsinstrumenter*. Formuleringene i forskriftshjemmelen taler for at bestemmelsen begrenses til betalingsinstrumenter.

I tillegg har termingebyrer over tid vært vanlig praksis og tilsvarende regulert i tidligere finansavtalelov av 1999 § 49 som i gjeldende lov. Mens regulering av fakturagebyr kom inn på et senere tidspunkt i § 39 b ved implementering av betalingstjenestedirektivet (PSD2). Dette underbygger at bestemmelsen ikke skal tolkes utvidende.

Finans Norge viser også til at Forbrukertilsynet er av samme oppfatning.¹ Forbrukertilsynet viser til at så lenge et termingebyr ikke er knyttet til måten å betale på eller utstedelse og sending av regninger, gjelder ikke lovens begrensninger for størrelsen på fakturagebyr. Tilsynet viser korrekt til at termingebyr er forbundet med å ha et lån, altså en pris for tjenesten.

¹ <https://www.nettavisen.no/okonomi/forbrukerradet-refser-bankenes-gebyrer-en-overlevning-fra-en-svunnen-tid/s/5-95-1672929>

5. Forbrukervernet er ivaretatt

Forbrukerne har også et vern ved at andre gebyrer må avtales skriftlig, jf. §§ 4-21, 5-10 og 3-9. Kunden får også opplysninger om det totale beløpet om alle kostnader og gebyrer som inngår i den effektive rente, jf. § 3-8 første ledd. Forbrukeren har også anledning å sammenligne kostnader fra ulike tilbydere gjennom ESIS-skjema (europeisk standardisert opplysnings skjema) og gjennom Finansportalen.

Markedsføringsloven § 6 og avtaleloven § 36 vil også begrense avtalefriheten mellom banken og kunden, herunder også regulering av termingebyr i en avtale.

Oppsummering

Finans Norge mener termingebyrer kan fastsettes i skriftlig avtale mellom kredittyster og forbruker. Prinsippene i finansavtaleloven § 2-4 gjelder ikke for termingebyr tilknyttet kreditt.

Med vennlig hilsen

Finans Norge

Nils Henrik Heen
Juridisk direktør

Martha Drønen Madsen
advokat